

FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 47040

Nom: La Mort en l'Antiga Roma: Mite, Ritu i Memòria

Cicle: Màster Universitari Oficial

Crèdits ECTS: 3

Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
2282 - Màster Universitari en Història de la Formació del Món Occidental	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2282 - Màster Universitari en Història de la Formació del Món Occidental	Materias Optativas	OPTATIVA

COORDINACIÓ

REQUENA JIMENEZ MIQUEL

RESUM

Introducción al estudio histórico de la muerte en la Roma antigua como fenómeno religioso, social, político y cultural imprescindible para aproximarnos a la antigüedad clásica y poder comprender la pervivencia de ciertas actitudes sobre la muerte en sociedades posteriores y especialmente en nuestros días.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Los adquiridos en las asignaturas relacionadas con el mundo antiguo en el grado de Historia, especialmente aquellos conceptos básicos sobre religión romana.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

2282 - Màster Universitari en Història de la Formació del Món Occidental

Aconseguir les competències d'aprenentatge que permeten continuar estudiant en el futur d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida i autònoma.

Actuar amb autonomia en l'aprenentatge, prenent decisions fonamentades en diferents contextos, emetent judicis sobre la base de l'experimentació i l'anàlisi i transferint el coneixement a noves situacions.

Col·laborar eficaçment en equips de treball, assumint responsabilitats i funcions de lideratge i contribuint a la millora i desenvolupament col·lectiu.

Conèixer i comprendre, des del mateix àmbit de la titulació, les desigualtats per raó de sexe i gènere en la societat; integrar les diferents necessitats i preferències per raó de sexe i de gènere en el disseny de solucions i resolució de problemes.

Contribuir en el disseny, desenvolupament i execució de solucions que donen resposta a demandes socials, tenint en compte com a referent els objectius de desenvolupament sostenible.

Demostrar raonament crític i autocrític en l'àmbit de la titulació, considerant aspectes com ara l'ètica professional, els valors morals i les implicacions socials de les diferents activitats realitzades.

Estar capacitats per a la cerca i crítica de les fonts històriques dels períodes antic, medieval i modern, pròpies del màster.

Posseir les habilitats necessàries per a l'aprenentatge continu, així com per al treball autònom i en equips multidisciplinaris relacionats amb l'estudi, anàlisi i difusió de temes sobre la història de la formació del món occidental.

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àmbit de coneixement, per a donar resposta a les diverses necessitats professionals i socials.

Saber aplicar els aspectes científics i humanístics indispensables en la investigació històrica referida a la formació del món occidental.

Saber aplicar els coneixements adquirits a la valoració de les fonts i bibliografia històriques pròpies del màster.

Saber aplicar els coneixements i tècniques desenvolupades per les disciplines afins a la història que siguin d'utilitat per al coneixement i valoració dels fets històrics del món occidental.

Saber aplicar els coneixements teoricopràctics adquirits a través de l'elaboració d'un treball final de màster, centrat en l'àmbit específic d'aquest títol, que reflectisca els procediments d'investigació, anàlisi i obtenció de resultats.

Saber comunicar-se de manera efectiva, tant de manera oral com escrita, adaptant-se a les característiques de la situació i de l'audiència.

Saber integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a una perspectiva de gènere en l'àmbit de

Saber presentar oralment i per escrit els resultats de la investigació en una o diverses de les àrees històriques objecte del màster mitjançant un discurs elaborat i coherent, adaptat als seus destinataris potencials.

Ser capaç d'accedir a eines d'informació en àrees de coneixement afins a la història i utilitzar-les apropiadament en l'àmbit de la investigació històrica pròpia del màster.

Ser capaç d'analitzar les diverses modalitats d'organització social del territori en l'àmbit de la formació del món occidental.

Ser capaç d'aplicar coneixements que aporten una base o una oportunitat de ser originals en la implementació i el desenvolupament d'idees, sovint en un context d'investigació.

Ser capaç d'aplicar els coneixements apresos i les destreses adquirides per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Ser capaç d'aplicar els procediments adequats en la investigació científica sobre la història de la formació del món occidental i l'aplicació responsable dels seus resultats, i assumir els valors democràtics, la diversitat i igualtat humana i la multicultural

Ser capaç d'argumentar els principis de les diferents teories que expliquen els processos històrics que caracteritzen la formació del món occidental.

Ser capaç d'emprar els procediments heurístics i metodològics pertinents per a la construcció del saber històric del món occidental en els períodes antic, medieval i modern.

Ser capaç d'entendre els aspectes referits als diferents models d'organització social, pública i privada, en el context de la formació del món occidental.

Ser capaç d'establir relacions amb algunes de les matèries de caràcter complementari que permeten una especialització en el marc temàtic del màster.

Ser capaç d'explicar la creació i el desenvolupament dels espais polítics i de l'articulació del poder en el marc de la formació del món occidental.

Ser capaç d'identificar la varietat d'ordenaments territorials i institucionals i la seua projecció sobre la societat en la formació del món occidental.

Ser capaç d'implementar nivells elevats d'anàlisi i de síntesi de continguts en el camp de la investigació i exposició de temes històrics i humanístics.

Ser capaç d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixement

Ser capaç d'integrar els continguts i les habilitats apresos en el màster en un context geogràfic i mediambiental.

Ser capaç d'integrar en la investigació històrica especialitzada la bibliografia existent i la producció historiogràfica més actual sobre la formació del món occidental.

Ser capaç d'interpretar els problemes relacionats amb el procés d'urbanització en l'àmbit de la formació del món occidental.

Ser capaç d'organitzar i planificar adequadament el treball professional específic de l'historiador en els diversos i potencials escenaris laborals.

Ser capaç de captar la complexitat dels processos socials i els factors que incideixen en la gènesi, desenvolupament i resolució de conflictes en el marc de la formació del món occidental.

Ser capaç de comprendre els mecanismes d'interacció entre els àmbits urbà i rural en el marc de la formació del món occidental.

Ser capaç de comunicar els coneixements i les conclusions del treball investigador característic dels historiadors i les raons últimes que el sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Ser capaç de valorar la pluralitat d'expressions culturals i religioses en el procés de formació de la societat occidental.

Ser competent en l'ús de les noves tecnologies en relació amb la investigació i difusió de la història de la formació del món occidental.

Ser competent en les capacitats, habilitats, tècniques i eines pròpies del treball investigador dels historiadors en l'àmbit específic del màster.

Ser competent per a escriure i exposar treballs de recerca nous en l'àmbit històric i humanístic, d'acord amb les qüestions de debat essencials i a les exigències formals de l'activitat científica.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

TEMARIO:

Tema 1: El mito. La creencia en el más allá. El alma y el cuerpo.

Tema 2: El rito I. Los ritos funerarios en el ámbito doméstico. Purificación y protección.

Tema 3: El rito II. Los ritos funerarios fuera de la casa. La pompa fúnebre. Incineración. Inhumación. Embalsamamiento.

Tema 4: La memoria I. La tumba. Las necrópolis.

Tema 5: La memoria II. Otros espacios de recuerdo a los muertos. La *damnatio memoriae*.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Total hores	30,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	◆
Elaboració de treballs individuals o en grup	◆
Estudi i treball autònom	◆
Preparació de classes	◆
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	◆

METODOLOGIA DOCENT

¿ CLASES TEÓRICAS:

A lo largo de estas clases, el profesorado expondrá y explicará aquellos aspectos fundamentales que guiarán al alumno en el estudio y comprensión de los diferentes contenidos de la materia. Igualmente podrá llevar a cabo diversas actividades de carácter práctico que tienen como finalidad la aplicación de los conocimientos teóricos adquiridos. Los materiales necesarios para el desarrollo de cada actividad serán proporcionados oportunamente por los profesores.

¿ PREPARACIÓN DE LAS CLASES TEÓRICAS

Lecturas: Para la preparación de las clases teóricas y al objeto de profundizar en aspectos concretos de particular relieve en relación con los diferentes temas que integran el programa, el estudiante podrá realizar diversas lecturas. Los textos que serán objeto de dichas lecturas y los procedimientos de evaluación utilizados en cada caso serán indicados por los profesores.

¿ REALIZACIÓN DEL TRABAJO DE ASIGNATURA

El estudiante realizará un trabajo sobre un tema relativo a cualquiera de los aspectos sobre los que versa la asignatura, una vez acordado dicho trabajo con uno de los profesores de dicho módulo.

¿ TUTORÍAS PROGRAMADAS

Los profesores se reunirán en las tutorías programadas con los estudiantes para llevar a cabo entrevistas de orientación académica -personales y/o en grupo-, destinadas a favorecer el aprendizaje autónomo del estudiante por medio de la resolución de problemas concretos, el comentario de la bibliografía recomendada, etc.

AVALUACIÓ

¿ REALIZACIÓN DEL TRABAJO DE ASIGNATURA:

El estudiante realizará un trabajo sobre un tema relativo a cualquiera de los aspectos sobre los que versa la asignatura. El trabajo será dirigido por el profesor, que se encargará de la evaluación del mismo. Los procedimientos de evaluación utilizados para cada una de estas actividades serán anunciados en su momento por los profesores. El estudiante entregará el trabajo al profesor responsable de la asignatura dentro de los plazos que aparecen en el cuadro incluido en la Información General que se facilita a los estudiantes del Máster.

El trabajo constituye el 80 % de la nota final, siendo la asistencia a clase y/o seminarios, y la participación activa en estas actividades el 20% restante de la nota final. Sólo se hará media si el trabajo ha obtenido una nota mínima de Aprobado (igual o superior a 5 sobre 10).

BIBLIOGRAFIA

- ARCE, J. (1988), *Funus Imperatorum. Los funerales de los emperadores romanos*, Madrid, Alianza
- ARIÈS, Ph. (1977), *L'homme devant la mort*, París, Seuil.
- CAMPBELL, S y GREEN, A. (eds.) (1995), *The Archaeology of Death in the Ancient Near East*, Oxford, Oxbow Books.
- CASTAGNETTI, S. (2012), *Le leges libitinariae flegree: edizione e commento. Pubblicazioni del Dipartimento di Diritto Romano; Storia e Teoria del Diritto* `F. De Martino¿.
- CUMONT, F. (1966), *Recherches sur le symbolisme funéraire des romains*, París, Librairie orientaliste Paul Geuthner (1ª ed. 1944).
- CUMONT, F. (1949), *Lux Perpetua*, París, Librairie Orientaliste Paul Geuthner.
- DÍEZ DE VELASCO, F. (1995), *Los caminos de la muerte. Religión, rito e imágenes del paso al más allá en la Grecia antigua*. Madrid, Trotta.
- HOPKINS, K. (1983), *Death and Renewal*, Cambridge, New York Cambridge University Press.
- HUNTINGTON R., METCALF, P. (1979), *Celebrations of Death. The Anthropology of Mortuary Ritual*, Cambridge, Cambridge University Press
- JOBÉ-DUVAL, E. (2000), *Les morts malfaisants. Larves, lémures, d'après le droit et les croyances populaires des Romains*, Chambéry, Éditions Exergue (París, 1924).
- REQUENA JIMÉNEZ, M. (2014), *Presagios de Muerte. Cuando los dioses abandonan al emperador romano*, Madrid, Abada.
- REQUENA JIMÉNEZ, M. (2021), *Los espacios de la muerte en Roma*, Madrid, Editorial Síntesis.
- TOYNBEE, J. M. C. (1971), *Death and Burial in the Roman World*, Londres, Thames & Hudson.

-VISSCHER, F., de. (1963), *Le droit des tombeaux romains*, Milán, Giuffré Editore.